

УДК 341.96

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.1.52>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ У ФРАНЦУЗЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Легенько В.Ю.,
*аспірант кафедри міжнародного приватного права
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID: 0009-0008-8441-9795
e-mail: vladlegen@gmail.com*

Легенько В.Ю. Правове регулювання віртуальних активів у Французькій Республіці.

Стаття присвячена дослідженню сучасного правового регулювання віртуальних активів у Французькій Республіці. Автор аналізує переваги та недоліки відповідної нормативно-правової бази, рішення, ухвалені для гармонізації законодавства відповідно до нового Регламенту Європейського парламенту та Ради, а також можливість та доцільність імплементації найбільш вдалих рішень до українського законодавства.

Через відсутність ґрунтовних досліджень, які би поєднали основні регуляторні норми та дефініції, а також надали загальне уявлення про цю систему регуляції, виникла необхідність детально дослідити сучасну нормативно-правову базу Французької Республіки у цій сфері, яка характеризується простими та чіткими вимогами.

Далі наводиться перелік відповідальних регуляторів, а також законодавчо закріплена дефініція віртуальних активів та їх класифікація. У Французькій Республіці було розроблено оригінальну систему класифікації, яка наразі продовжує діяти в межах, які не протирічать класифікації МіСА.

Наразі не всі об'єкти, які було створено на основі технології блокчейн, підпадають під регулювання, наприклад, невзаємозамінні токени або цифрові валюти центрального банку, що відповідає положенням Регламенту МіСА.

Також було досліджено систему ліцензування постачальників послуг у сфері обігу віртуальних активів, особливості перехідного періоду та нові положення відповідно до МіСА.

Було проведено аналіз вимог до первинного розміщення монет (ICO) відповідно до законодавства Французької Республіки та МіСА. Досліджено питання регулювання майнінгу віртуальних активів та режим оподаткування.

Робиться висновок, що Французькій Республіці вдалося врегулювати обіг більшості відомих різновидів віртуальних активів, створити зрозумілу систему для всіх учасників цього ринку, і мати можливість при необхідності легко імплементувати нове законодавство Європейського Союзу, тому слід запозичити до українського законодавства підхід до побудови такої адаптивної системи регулювання, яку можна без перешкод гармонізувати з законодавством Європейського Союзу.

Ключові слова: МіСА, токени, віртуальні активи, ICO, NFT.

Lehenko V.I. Legal regulation of virtual assets in the French Republic.

The article is devoted to the study of the current legal regulation of virtual assets in the French Republic. The author analyzes the advantages and disadvantages of the relevant regulatory framework, decisions taken to harmonize legislation in accordance with the new Regulation of the European Parliament and of the Council, as well as the possibility and expediency of implementing the most successful decisions into Ukrainian legislation.

Due to the lack of in-depth research that would combine the main regulatory norms and definitions, as well as provide a general overview of this regulatory system, there was a need to study in detail the current regulatory framework of the French Republic in this sector, which is characterized by simple and clear requirements.

Below is a list of responsible regulators, as well as the legally established definition of virtual assets

and their classification. The French Republic has developed an original classification system, which currently continues to operate within limits that do not contradict the MiCA classification.

Currently, not all objects created on the basis of blockchain technology are subject to regulation, for instance, non-fungible tokens or central bank digital currencies, which complies with the provisions of the MiCA Regulation.

The licensing system for service providers in the field of virtual asset circulation, the specifics of the transition period, and new provisions in accordance with MiCA were also examined.

An analysis of the requirements for initial coin offerings (ICOs) in accordance with the legislation of the French Republic and MiCA was conducted. The issues of virtual asset mining regulation and taxation regime were examined.

It is concluded that the French Republic has managed to regulate the circulation of most known types of virtual assets, create a clear system for all participants in this market, and be able to easily implement new European Union legislation if necessary. Therefore, Ukrainian legislation should adopt an approach to building such an adaptive regulatory system that can be seamlessly harmonised with European Union legislation.

Key words: MiCA, tokens, virtual assets, ICO, NFT.

Постановка проблеми. За останні роки в багатьох державах було прийнято рішення врегулювати статус віртуальних активів, що має посилити боротьбу з корупцією та відмиванням доходів, сприяти економічному зростанню через залучення інвестицій до національних економік, а також захистити майнові права власників таких активів. Україна останнє десятиліття поспіль входить у рейтинги країн з найбільшим відсотком населення, яке має віртуальні активи, тому необхідно впровадити досконалу систему правового регулювання, яка буде спиратися на досвід юрисдикцій, які мають досвід впровадження та подальшої адаптації такого законодавства.

З прийняттям нового Регламенту MiCA в держав-членів ЄС виникла необхідність адаптувати своє законодавство відповідно до положень цього Регламенту. Україна, як держава-кандидат в члени ЄС, має з рештою гармонізувати своє законодавство відповідно і до цього Регламенту, саме тому було обрано нормативно-правову базу регулювання віртуальних активів у Французькій Республіці, яка є однією з провідних юрисдикцій у цій сфері, а також вдало імплементувала положення Регламенту MiCA.

Стан опрацювання цієї проблематики характеризується відсутністю ґрунтовних досліджень, які би проаналізували комплексно нормативно-правову базу регулювання віртуальних активів у Французькій Республіці.

Метою статті є аналіз нормативно-правових актів Французької Республіки та законодавства ЄС, щоб визначити найбільш сприятливі норми та дефініції, які надалі можна імплементувати в українське законодавство і зробити Україну привабливою юрисдикцією для інвесторів.

Вклад основного матеріалу. Серед держав-членів ЄС Французька Республіка (далі – Франція) була однією із перших юрисдикцій, яка впровадила регулювання віртуальних активів. Закон “Про зростання і трансформацію бізнесу” (фр. Plan d’action pour la croissance et la transformation des entreprises, далі – РАСТЕ) [1], прийнятий у 2019 році, створив комплексну нормативно-правову базу для віртуальних активів, встановивши загальні визначення та чіткі вимоги для отримання ліцензії на діяльність у цій сфері.

Незважаючи на те, що Франція вже має надійну нормативно-правову базу, із прийняттям у 2023 Регламенту (ЄС) 2023/1114 Європейського парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про ринки криптоактивів (англ. Markets in Crypto-Assets, далі – MiCA) [2] довелося змінити деякі положення законодавства та у перехідний період підготуватися до остаточного впровадження дії цього Регламенту.

Метою MiCA є встановлення єдиного підходу до регулювання віртуальних активів у державах-членах ЄС, що дозволить спростити ліцензування діяльності для компаній та сприятиме захисту прав інвесторів. Оскільки загальноживаний термін “віртуальні активи” у законодавстві ЄС та Франції вживається саме як “криптоактиви”, при аналізі положень законодавства буде використовуватися оригінальна термінологія.

В той же час положення, які не регулюються безпосередньо і не протирічать MiCA діятимуть в первинній редакції.

До регулюючих органів сектору віртуальних активів віднесено 2 установи:

Французьке управління з фінансових ринків (фр. *Autorité des marchés financiers*, далі – AMF) – здійснює нагляд за французькими фінансовими ринками, надає роз'яснення, щодо положень законодавства.

Орган пруденційного нагляду та регулювання при Банку Франції (фр. *Autorité de contrôle prudentiel et de résolution*, АСРР) - відповідає за нагляд за фінансовим сектором, включно із забезпеченням дотримання правил боротьби з відмиванням грошей (AML).

РАСТЕ передбачив, що у Монетарний та фінансовий кодекс (фр. *Code monétaire et financier*, CMF) в статті L.54-10-1 додається визначення цифрових активів (фр. *actifs numériques*), яке є загальною поняттям для 2 груп активів:

токени (фр. *jetons*) – нематеріальні активи у цифровій формі, які представляють одне або кілька прав, зареєстрованих або переданих за допомогою технології розподіленого реєстру (блокчейн), та які не відносяться до фінансових інструментів;

цифрові представлення вартості (фр. *représentation numérique d'une valeur*), прийняті як засіб обміну, при цьому яке не випущене або не гарантоване центральним банком або органом державної влади, та яке не має правового статусу валюти.

З наведеної класифікації стає зрозумілим, що такі віртуальні активи, як стейблкоїни (англ. *stablecoins*), які прив'язують свою вартість до фіатної валюти або іншого активу, раніше напряду не регулювалися цим законом. На практиці доводилося застосовувати до них законодавство про електронні гроші у випадках, коли це було можливо.

В той же час в цій же статті вже зазначено положення, що “цифрові активи включають криптоактиви, на які поширюється дія МіСа”. За класифікацією МіСа криптоактив – цифрове представлення вартості або права, яке може бути передане та збережене в електронному вигляді за допомогою технології розподіленого реєстру або подібної технології. Передбачається 3 групи таких активів:

токени електронних грошей (англ. *e-money tokens*, EMTs) – криптоактиви, які мають на меті підтримувати стабільну вартість за допомогою прив'язки до однієї фіатної валюти;

токени, прив'язані до активів (англ. *asset-referenced tokens*, ARTs) – токени, стабілізуючі свою вартість за допомогою кошків активів, прав або цінностей;

інші криптоактиви, які включають в себе в тому числі і службові токени (англ. *utility tokens*), що надають цифровий доступ до товару або послуги, що надаються емітентом.

Таким чином МіСа у перших двох групах класифікації надав визначення саме для стейблкоїнів. Необхідність двох груп в тому числі виникає, як зазначено в самому Регламенті, через те, що “власники електронних грошей, як визначено в Директиві 2009/110/ЄС [3], завжди мають право пред'явити вимогу до емітента електронних грошей і мають договірне право в будь-який момент викупити за номінальною вартістю грошову вартість електронних грошей, що перебувають у їхньому володінні”.

Наведення в поточній редакції кодексу обох класифікацій є проявом подвійного режиму для збереження підстав отримання ліцензії на діяльність з віртуальними активами в минулий період до вступу в силу МіСа.

Важливо звернути увагу, що в кожній класифікації зазначається, що з неї виключаються віртуальні активи, які можна класифікувати в якості фінансових інструментів, щоб виключити колізії з Директивою Європейського Парламенту і Ради 2014/65/ЄС від 15 травня 2014 року про ринки фінансових інструментів (MiFID II) [4]. Відповідно такі активи підпадають під дію традиційної нормативної бази для цінних паперів, закріпленої у Французькому валютно-фінансовому кодексі [5].

Хоча РАСТЕ та МіСа містять положення щодо регулювання значної частини віртуальних активів, в обох випадках не було врегульовано невзаємозамінні токени (англ. *non-fungible tokens*, NFTs). В положеннях МіСа напряду зазначено, що “цей Регламент не повинен застосовуватися до криптоактивів, які є унікальними та невзаємозамінними з іншими криптоактивами, включаючи цифрове мистецтво та предмети колекціонування”. Також не регулюються цифрові валюти центральних банків (англ. *Central bank digital currency*, CBDC).

Особливо важливим аспектом РАСТЕ було створення спеціальної регуляторної бази для постачальників послуг у сфері цифрових активів (фр. *prestataires de services sur actifs numériques*, PSAN) [6]. Існує декілька поширених термінів для найменування постачальників послуг, що залежить від того, який термін обрано для віртуального активу в конкретній юрисдикції. З цього випливає, що постачальники послуг у сфері цифрових активів в інших юрисдикціях загальноприйнято по-

значаються як DASP, віртуальних активів — VASP, а за положеннями MiCA — це криптоактиви, тобто їх постачальники позначаються як CASP (англ. Crypto-Asset Service Provider). Хоча ці абревіатури схожі за значенням, тим не менш, вони не взаємозамінні, оскільки в кожній юрисдикції можуть бути різні критерії отримання ліцензії.

AMF відповідає за реєстрацію та ліцензування PSAN, які охоплюють суб'єктів, що надають послуги зі зберігання, обміну та торгівлі цифровими активами.

Відповідно до директив Європейського Союзу та зобов'язань по боротьбі з відмиванням грошей, Франція також приділяє значну увагу цьому питанню. На постачальників послуг у сфері цифрових активів покладено обов'язок дотримуватися вказаних норм. Це передбачає перевірку особи клієнта та моніторинг транзакцій з метою запобігання фінансовим злочинам [7]. Крім того, Франція дотримується рекомендацій Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (англ. Financial Action Task Force on Money Laundering, FATF), які передбачають впровадження суворих заходів з дотримання законодавства для боротьби з незаконною діяльністю.

Для отримання ліцензії на діяльність у цій сфері, необхідно дотримуватися положень, викладених у MiCA. В той же час це стосується отримання нових ліцензій, а для компаній, раніше зареєстрованих за положеннями РАСТЕ, до 1 липня 2026 року діє перехідний період, який РАСТЕ встановлює дві окремі реєстраційні категорії: обов'язкове та факультативне ліцензування PSAN. Обов'язковою було отримання ліцензії тільки для чотирьох основних послуг:

- зберігання, в тому числі зберігання або адміністрування приватних ключів;
- купівля або продаж цифрових активів за законний платіжний засіб;
- обмін цифрових активів на інші цифрові активи;
- управління платформою для торгівлі цифровими активами.

Ця обов'язкова реєстрація гарантувала, що постачальники послуг виконують основні передумови, що стосуються внутрішнього контролю, кібербезпеки та протидії відмиванню грошей.

Як вже було зазначено, Франція надавала факультативну ліцензію для PSAN, які прагнуть підвищити рівень довіри до себе. Для отримання ліцензії необхідно відповідати ряду більш високих стандартів, включаючи впровадження більш суворих структур управління, процедур управління ризиками та захисту коштів клієнтів. Ліцензовані PSAN розглядаються інвесторами та клієнтами як більш надійні, що надає їм конкурентну перевагу на ринку.

Однак, MiCA має більш суворі вимоги, тому види діяльності, які раніше потрапляли до факультативної ліцензії PSAN, тепер мають обов'язково отримати ліцензію CASP. Ця ліцензія має три класи:

CASP класу 1 – мінімальний капітал 50 000 євро. Дозволені послуги включають:

- виконання замовлень від імені клієнтів;
- розміщення криптоактивів;
- послуги з переказу криптоактивів від імені клієнтів;
- прийом і передача замовлень;
- консультації з криптоактивів;
- управління портфелем криптоактивів.

CASP класу 2 – мінімальний капітал 125 000 євро. Можуть надавати будь-які послуги класу 1, а також:

- зберігання та адміністрування криптоактивів від імені клієнтів;
- обмін криптоактивів на кошти;
- обмін криптоактивів на інші криптоактиви.

CASP класу 3 – мінімальний капітал 150 000 євро. Можуть надавати будь-які послуги класу 2, а також управляти торговельною платформою для криптоактивів.

Франція була однією з небагатьох країн зі спеціальним правовим режимом для первинного розміщення монет (Initial coin offering, далі – ICO). РАСТЕ запровадив процедуру затвердження ICO, яка є необов'язковою, але наполегливо рекомендується компаніям, що мають намір випустити службові токени. Для отримання схвалення від AMF, ICO повинні подати комплексну білу книгу, яка потім розглядається регулятором на предмет дотримання відповідних стандартів прозорості, розкриття інформації та захисту прав інвесторів. Така нормативна база забезпечує як емітентам, так і інвесторам певний рівень довіри до ринку ICO [8].

По закінченню перехідного періоду до вступу в силу положень MiCA юридична особа-емітент, яка прагне допуску до ринку ICO, повинна повідомити свою національну компетентну владу та

опублікувати білу книгу криптоактивів, а також повинна дотримуватися правил маркетингу та поведінки.

Аналогічно, біржі цифрових активів, що працюють у Франції, були зобов'язані зареєструватися як PSAN під наглядом AMF. Наразі це відповідно ліцензія CASP класу 3. На такі біржі поширюються ті ж самі вимоги щодо протидії відмиванню грошей та процедура KYC (англ. Know Your Customer), що й на інші фінансові установи. Це гарантує, що вони перевіряють особи клієнтів і відстежують транзакції з метою запобігання шахрайству та іншим фінансовим злочинам.

Необхідно зазначити, що майнінг криптовалют є законною діяльністю у Франції, хоча і підпадає під дію загальної нормативно-правової та податкової бази. Хоча немає спеціального законодавства, що регулює майнінг віртуальних активів, майнерам, тим не менш, зобов'язані дотримуватися відповідних законів про охорону навколишнього середовища та правил ведення бізнесу, зокрема, тих, що стосуються споживання енергії. Крім того, майнери зобов'язані сплачувати податки з доходу, отриманого від їхньої майнінгової діяльності, відповідно до загальних податкових зобов'язань у Франції.

Французька податкова політика розрізняє криптовалюту та традиційні активи. Криптоактиви класифікуються як рухоме майно, а прибуток, отриманий від продажу цифрових активів, підлягає оподаткуванню податком на приріст капіталу. Для платників податків-фізичних осіб операції з криптовалютами оподатковуються за єдиною ставкою в розмірі 30%, яка включає в себе податок на прибуток і соціальні внески. У разі, якщо платник податків здійснює регулярну торговельну діяльність, дохід, отриманий від такої діяльності, класифікується як підприємницький дохід і підлягає оподаткуванню за прогресивною ставкою [9].

Юридичні особи, які володіють або торгують цифровими активами, зобов'язані сплачувати податок за стандартними ставками корпоративного податку. Крім того, дохід, отриманий від видобутку корисних копалин, підлягає оподаткуванню відповідно до чинних правил, що регулюють податок на прибуток підприємств. Прозоре і чітко визначене оподаткування віртуальних активів демонструє прагнення Франції забезпечити інвесторам і компаніям передбачуване і прозоре регуляторне середовище.

Висновки. В результаті, Франція створила всеосяжну і далекоглядну нормативно-правову базу для віртуальних активів, значною мірою завдяки РАСТЕ. Вона заохочує інновації, забезпечуючи при цьому захист інвесторів, цілісність ринку та фінансову стабільність. Впровадження правил, що регулюють діяльність постачальників послуг у сфері цифрових активів, та формалізація процесу затвердження ІСО зробили Францію провідною європейською юрисдикцією у сфері регулювання віртуальних активів.

Завдяки такій нормативно-правовій базі для регулювання віртуальних активів вдалося швидко гармонізувати національне законодавство до МіСА, яке має на меті сприяти узгодженості та посиленню захисту прав інвесторів, завдяки більш суворим правилам, що стосуються ліцензування та звітності.

Податковий режим, який включає чіткі положення щодо поводження з цифровими активами як з майном, забезпечує як фізичним, так і юридичним особам стабільне правове середовище, в якому вони можуть працювати.

Отже, в результаті адаптації українського законодавства до МіСА слід в першу чергу запозичити саме підхід до побудови такої адаптивної системи регулювання, яку можна без перешкод гармонізувати з законодавством Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Loi PACTE (Plan d'Action pour la Croissance et la Transformation des Entreprises). URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000038496102> (дата звернення: 19.08.2025).
2. Регламент (ЄС) 2023/1114 Європейського парламенту та Ради від 31 травня 2023 р. про ринки криптоактивів. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng> (дата звернення: 20.08.2025).
3. Директива 2009/110/ЄС Європейського парламенту та Ради від 16 вересня 2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/110/oj/eng> (дата звернення: 21.08.2025).
4. Директива 2014/65/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 травня 2014 р. про ринки фінансових інструментів URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/65/oj/eng> (дата звернення: 21.08.2025).

5. Code Monétaire et Financier. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006072026> (дата звернення: 22.08.2025).
6. Autorité des Marchés Financiers (AMF). Digital Asset Service Provider (DASP) Regulation. URL: <https://www.amf-france.org/en/professionals/fintech/my-relations-amf/digital-asset-service-provider-dasp/obtain-dasp-authorisation> (дата звернення: 23.08.2025).
7. Autorité des Marchés Financiers (AMF). General regulation of the AMF. URL: <https://www.amf-france.org/en/eli/fr/aai/amf/rg/20250331/notes> (дата звернення: 23.08.2025).
8. Autorité des Marchés Financiers (AMF). General Regulation and Instruction (ICO). Book VII – Token issuers and digital assets services providers. URL: <https://www.amf-france.org/en/regulation/policy/amf-instructions-each-book/book-vii-token-issuers-and-digital-assets-services-providers-0> (дата звернення: 25.08.2025).
9. Code Général des Impôts. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006069577> (дата звернення: 25.08.2025).